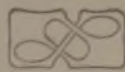
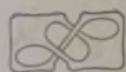

„LUCEAFĂRUL“

G. COȘBUC.

2. OCT. 2019

INSEMNAREA DIVERSELOR CASTIGURI

Toate Castigurile sunt platibile in bani (aur) fara intarziere.

1	Premiü	600000
1	Castig ä	400000
1	" "	200000
2	" "	100000
1	" "	90000
2	" "	80000
1	" "	70000
2	" "	60000
1	" "	50000
1	" "	40000
5	" "	30000
3	" "	25000
8	" "	20000
8	" "	15000
36	" "	10000
67	" "	5000
3	" "	3000
437	" "	2000
803	" "	1000
1528	" "	500
140	" "	300
34450	" "	200
4850	" "	170
4850	" "	130
100	" "	100
4350	" "	80
3350	" "	40
55,000	Castig si Premiü in valoare de	14.459,000

Invitind cu onoare, pentru participarea la curind apropiata a XVI. Loterie, atragem în deosebî atenþiunea cã la nici o altã Loterie nu se aflã ast-fel de ŞANSE colosale de a putea dobîndi ciştiguri însemnate ca la Lotãria de clasã Regalã Ungarã.

Totalul sumei pentru losurile emise se urcã la :
Coroane 14.459,000, lei 16 mil.

o o Care se urcã la principalul ciştig de: o o

UN MILION COR.

aproape Lei 1.100,000.

o o o Preþul Losurilor pentru clasa I sint: o o o

Pentru un sfert Los lei 3,15 banî

Pentru un jum. " " 6,30 "

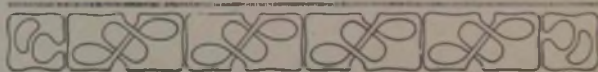
Pentru un întreg. " " 12,60 "

Planuri gratuite. Liste oficiale de trageri, trimitem imediat dupã trageri. Rugãm a se face comenzile cit mai curind posibil, cel mai tîrz ũ pînã la 12/25—13/26 Mai cînd incepe tragerea.

Banca A. Gaedicke

BUDAPESTA.

Impreunã cu comanda sã se binevoiascã a ni se trimite costul cuvenit prin Mandat poştal, sau în scrisori recomandate, bacnote româneşti sau cupoane. — Corespondeþã în l. romãnã.

~ AȘTEPTARE ~

Sat din margine de codru,
Revărsat sfios în vale,
Tot mai jalnic cade-amurgul
Peste strașinile tale!
Frunza plopilor pe plaiuri,
Ochii stelelor pe creste,
Roua firelor de iarbă
Plîng duiosă ta poveste.

Ursitoare rele scris-ău
Toți voinicii să te lasă,
Și-ău orînduit să fie
Un pribeag din orice casă.
Azi de cîtece și glume
Toată vatra ta-î orfană,
Și-î atît prisos de jale
În îngusta ta poiană.

Unde-î astăzi cîntărețul,
Glasul codrilor s'asculte,
Cetluind pe patru strune
Taina zvonurilor multe?
Și pribegitorî, azi, unde-s
Ochii văzătorî a toate,
Să îmbrățișeze 'ntreagă
Vraja firii fermecate?

Înzădar de sus azi luna
Împletește-și chipu 'n apă,
Ale firii înțelesuri —
Minte nu-î să le priceapă.
Și 'nzădar răsare soare,
Briul bolții să 'ntretaie,
N'are suflet, azi, tovarăș
În cărarea-î de văpaie.

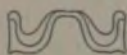
Mor azi cîntecele 'n pragul
Noptilor la șezătoare
Și de feți frumoși uitată
Mîndra Cosinzeană moare.
Azi voinici cu zmeii 'n luptă
Zarea nu mai înspăimintă
Și pe pajiștea 'nflorită
Nici un cîntăreț nu cîntă.

Tot mai ostenită-î doina
Fluerului dela munte,
Tot mai părăsite-s astăzi
Bietele piscuri cărunte.
Doar' arare, cite-odată,
Vre-un rătăcitor, departe,
Satului pierdut în umbră,
Mai trimite-î cite-o carte.

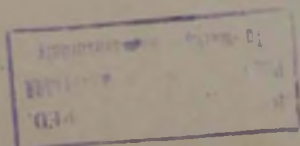
Salba de căsuțe albe
Se 'nsenin' atunci de-odată,
La podmol în fapt de seară
Toată lumea-î adunată...
Și prin ochielarii umezi,
Spune popa din scrisoare,
Pin' ce luminează luna
Fruntea celor arși de soare.

Octavian Goga.

G. COȘBUC, ca *Octavan*.

✓ P 1303

Univ. "Petru Maior" Tg. Mureș

094620 2613

COȘBUC.

Coșbuc... așa sună de dur și de rupt, e par' că îndărătnicie țărănească chiar în numele lui. Nici o vocală deschisă nu-ți alintă urechea, — un nume predestinat să lupte, pînă să te cucerească, pînă să-l pronunți cu drag

Și e ceva dirz și în felul cum Coșbuc s'a impus în literatura noastră.

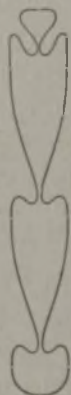
Atunci, cînd din volumul de poezii al unui geniū picurase atîta melancolie, încît a putut potopi sufletele unui neam întreg, atunci, cînd poeți romantici se retrăgeau de razele soarelui

dogoritor al amiezii, ni-a dat să răsufăm aier rășinos de munte și să privim icoane pline de lumină și culori, de mișcare grațioasă și de conturi precise. Fermecați am exclamat cu el:

«E vară, e vară!»

Ca un copil ștregar s'a strecurat cu noi pe la fereastra unei case, unde o codană folosindu-se de singurătate, a luat oglinda din cui, a scos salba de mărgelă din ladă și și-a pus o floare la urechi.

«Știi voi», ne șoptește poetul, ce se zbate

CASA NATALĂ.

și de zgomotul zilei, căutînd liniștea nopților cu luciū de lună, cînd ochii lor priviau natura împrejmuitoare numai atîta timp, cît ea putea să le înriurească sufletul și apoi închideau pleoapele obosite ca să poată străbate cu privirile lor tainele, de multeorî închipuite ale unui suflet sentimental, — atunci apăru Coșbuc cu fruntea senină și cu zimbetul pe buze. Împingînd cu coatele în dreapta și în stînga, își făcu cu îndărătnicie loc prin mulțime și ajungînd la noi ne luă cu sine. Ne-a dus departe-departe, într'un sat la poalele aceluī munte, care țintuște pentru totdeauna colțurile a trei țări române, și ne-a arătat cer senin, ni-a spus soarelui

în căpșorul acela, cînd oglinda-ī șoptește cea dintîi ispită? Ea-și zice:

Că-mi stă bine 'n cap năframa
Și ce fată frumușică

Are mama.

Și apoi ea se gîndește mai departe:

Mama-mi dă învățătură
Cum se țese-o pînzătură,
Nu cum stau cel dragi de vorbă
Gură 'n gură. . .

Că mi-a spus bunica mie,
Că nevasta una știe
Mai mult decît fata, jună,
Ei, dar ce? nu mi-a spus buna
Și mă mir eū ce-o să fie
Asta una.

Cu două case mai departe vedem o țarancă tînără la leagănul copilașului său. Și ea cîntă:

A venit un lup din crîng,
 Și-alerga prin sat să fure,
 Și să ducă în pădure,
 Pe copiii care plîng.
 Și-a venit la noi la poartă
 Și-am eșit eu c'o nuia:
 «Lup flămînd cu trei
 cojoace
 Hai la maica să te joace»
 Eu chiebam pe lup
 încoace,
 El fugea 'ncotro vedea.

Ierf pe drum, un om sărac
 Întreba pela vecine:
 «Poartă-se copiii bine?
 Dacă nu să-l vîr în sac!»
 Și-a venit la noi la poartă
 Și-am eșit eu și i-am spus:
 «Puiul meu e bun și tace

Nu ți-l dau și dute'n pace!
 Ești sărac dar n'am
 ce-ți face!
 Du-te, du-te!» și s'a dus.

Și-a venit un negustor
 Plin de bani, cu vîrfă mare
 Cumpăra copiii pe care
 Nu-i iubește mama lor.
 Și-a venit la noi la poartă
 Și-am eșit și l-am certat:

«N'ai nici tu nici
 împăratul
 Bani să-mi cumpere
 băiatul,
 Pleacă 'n sat, că-i mare
 satul
 Pleacă, pleacă!» și-a
 plecat.

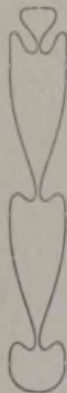
Trei pași la sînga linișor
 Și alți trei pași la dreapta lor;
 Se prind de mîni și se desprind,
 S'adună 'n cerc și iar se 'ntind
 Și bat pămîntul tropotînd
 În tact ușor».

Dar ce' nsemnează grupul acela de doi flăcări? Unul e încruntat, fața lui exprimă durere și îngrijare. Bietul își ia rămas bun, căci a căzut la sorți să se despartă pe trei ani de ai săi și recrutul își dă iubita în grija frate-său.

Poartă I grij! Tot a mea
 S'o găsesc, tot dor să-mi poarte!
 Dar de nu-i păzi-o bine,
 Ți-al găsit dușman în mine —
 Căci fac moarte
 Pentru ea!

SATUL NATAL: HORDOŪ.

Punînd urechia la ușa casei din vecini, auzim pe fata săracă, dar frumoasă, plîngîndu-se mă-si de clevetirile «dușmancei» sale bogate și urite; dosindu-ne după un gard, ne face martorii unei scene de hirjoneală nevinovată între doi îndrăgostiți și apoi ne oprim acolo, unde s'a strîns atît norod, că nu-l încape hotarul. Ce e chiotul și veselia asta? Săgeată, bogătașul, își mărită pe Zamfira și azistăm la un ospăț, cum nu ne-a mai fost dat să ne vadă ochii.

«Văzut-ați vre-odată hora românească?» ne întrebă poetul. «Înălțați-vă pe virful picioarelor, ca s'o zăriți peste capetele mulțimii:

lată moara. Aici se întîlnesc oamenii de de parte, aici se pune țara la cale. Morarul, om întreg de altfel, și-a pus mîntea cu copiii și acum sfătoșii îl zăpăcesc cu întrebările lor istețe, așa că nuiaua mai e în stare să le răspundă «de ce se învîrte moara». Și în veselia generală noi nici nu presupunem ce dureri se frămîntă în sufletul frumoasei «fete a morarului», care caută înzădar somnul, frate cu uitarea, căci la căpătîiul ei stă de strajă înfiorătoarea remușcare. Înainte de a ne lua rămas bun dela satul acesta, ne urcăm pe dealul dela marginea lui, ca să vedem o minunată «seară de vară». Zgomotele aū amuțit,

Dintr'un timp si vîntul tace;
 Satul doarme ca 'n mormînt —
 Totu-I plin de Duhul sfînt
 Liniște 'n văzduh și pace
 Pe pămînt.

* * *

Abia acum, cînd întunerecul s'a lăsat peste tablourile acestea fermecătoare, ne deșteptăm și noi ca dintr'un vis frumos și pe gurile tuturor se ivește întrebarea: Dar cine e magul, care ni-a arătat toate aceste frumuseți, pe lingă cari am trecut atîta timp fără să le băgăm în samă, cine e măestrul, care a desfășurat înaintea noastră sufletul țaranului cu toate dorurile, cu toate bucuriile și cu toate întristările lui? Acum de abia zărim, pe cel ce ni-a adus aici dîndu-se el însuși de-oparte, neturburîndu-ne nici odată impresiile prin rostirea cuvîntului „eu!“

Și numele, care suna atît de rupt odinioară, numele lui Coșbuc, e acum mîngăere urechilor noastre.

* * *

Poate să pară curios, că chiar acela, care mai rar de cît oricare alt poet român a rostit cuvîntul «eu», e cel mai individual dintre toți. Nu e cu putință, ca cetînd niște versuri neiscălite, să nu știm dacă-s de Coșbuc sau nu, un lucru care nu se întîmplă nici chiar cu poeziile lui Eminescu.

Tot astfel e și cu marii peisagiști și portretiști. E de ajuns să fi rămas odată timp mai îndelungat înaintea unei pinze de a lor pentru ca, cetîndu-le apoi numele, să putem recunoaște și celelalte tablouri ale lor. E oare numai armonia liniilor și a colorilor, numai amestecul pe paletă și refrîngerea luminii asupra diferitelor straturi de culoare, care ne face să cunoaștem pe marele pictor în toate pinzele lui? De sigur că nu. Meșteșugul orî cît de perfect ar fi el, orî cît de strîns legat și contopit cu arta propriu zisă, se poate imita. E adevărat, că Coșbuc a adus o inovație și prin forma esteroară a poeziilor sale. Dacă versurile lui Eminescu curg ca un rîu limpede, ale lui Coșbuc se asemănă cu acele vâlcele din munți, cari în curgerea lor dau de sute și mii de obstacole, cari trec peste bolovani, formează bulboci, sint² pe alocurea¹ line, ca

imediat să se verse în formă de cataract, se despart, încunjurînd mici ostroave, ca să se împreune iară și pe cît sint de limpezi, pe atît pot deveni de turburi, cînd la munte e furtună, cînd vâlceaua se schimbă în torent. Dar chiar această formă e singurul lucru care pînă acuma a putut fi imitat cu oarecare succes de elevii lui Coșbuc. Miezul, simburile poeziilor lui încă n'a găsit imitator.

Și acest miez, sufletul operei de artă, face să recunoaștem pe artistul mare în toate creațiunile lui.

Să ne oprim un moment la comparația de mai nainte și să asemănăm pe Coșbuc cu un portretist mare.

S'ar putea crede, că în portret, avînd acesta să redea întocmai pe modelul, după care-i făcut și care de cele mai multe ori, însemnînd și o individualitate, diferă de oricare alt model, s'ar putea crede zic, că în portrete trebuie să dispară cu totul personalitatea pictorului. Și totuși aceasta se întîmplă numai la acei pictori, cari nu sint adevărați artiști. Pe un Velasquez, pe un Lenbach îl recunoști îndată din fiecare pînză a sa. De ce?

Răspunsul îl vom avea în mod indirect, dacă punem față în față un portret și o fotografie. De sigur, că cea din urmă fiind lucru produs de mașină, va fi totdeauna mai exactă de cît portretul. Și totuși de cîteori nu ni-se întîmplă, ca văzînd fotografia cuiva, să exclamăm: „Nu samănă!“ Aceasta mai ales cînd vedem fotografia unui bun cunoscut al nostru; un străin, care vede întia oară pe fotografiat și fotografia lui, va găsi cu mult mai iute, că samănă. În mod absolut, obiectiv, străinul are dreptate, căci mașina de fotografiat nu face concesii, ea redă întocmai pe model. Dar și noi, cari cunoaștem pe fotografiat mai bine, avem dreptate, deși numai în mod relativ, subiectiv. Iată de ce. Fotografia nu poate fi decît o «poză», — cuvîntul e foarte nimerit, — în ea se fixează înfățișarea unui om într'un moment anumit și mai ales în momentul cînd modelul n'are espresia sa obicinuită. Astfel se face că oamenii serioși ies surizînd, oamenii mahmuri fac o față amabilă și oamenii hazlii aū o înfățișare sârbătorească de cele mai multe ori. Iar imaginea, care se produce în creerul nostru la rostirea

unuî nume, nu corăspunde unei «poze», ci a sintezii tuturor pozelor în care l-am văzut, și cu cât cineva ne e mai cunoscut, cu atât imaginea lui va fi mai complicată, căci cu ea se combină și însușirile caracterului lui. De aceea fotografal bun te espune și din profil și din față și din jumătate de profil. pentru-ca comparînd în urmă fotografiile, — cîteștrele depotrivă de exacte — să poți alege sau să dai prietinelor să aleagă pe aceea, care se apropie mai mult de sinteza tuturor pozelor tale.

Un portretist adevărat va ști deci să sintetizeze, din suma pozelor în care își așază modelul, pe cea mai caracteristică. El trebuie să fie afară de aceea un bun psiholog și va căuta între trăsurile feții pe acelea, care exprimă mai mult firea modelului. Noi sîntem deprinși să asociem totdeauna imaginii concrete de noțiuni abstracte, așa încît descoperim în privirea cuiva vivacitate sufletească, în colțurile gurii sensualism, văzînd o frunte lată gîcim gîndurile, cari se zbat supt ea etc. Portretistul va ținea samă de aceste esperiențe fizionomice mai mult sau mai puțin îndreptățite, și după cum va cunoaște că modelul său e o fire gînditoare, că prevalează în el senzualism sau vivacitate, va scoate în relief mai cu samă fruntea, gura sau ochii modelului său. În cazul acesta el va produce în noi impresia, — firește subiectivă, — a asămănării celei mai desăvîrșite.

Tot astfel și poetul, numai cît mijloacele pe cari le întrebunțează el sînt altele.

Cît de bun psiholog e Coșbuc și cît de bun cunoscător de oameni e, s'a spus de reșiteori. Poezii ca «Nu te-ai priceput» ne arată cît de adinc a pătruns în psihologia țărancei române. Aici vrea să aduc însă două pilde în cari starea sufletească a țărancei îndrăgostite nu-I analizată de poet, ci exprimată numai prin cîteva mișcări reflexe, cari însă o trădează pe deplin.

Pocînd din biciu, pe lîngă boi,
În zori de zi el a trecut

Cu plugul pe la noi.
Și după biciu l-am cunoscut,
Și cum țeseam, nici n'am știut
Cum am sărit și m'am zbatut
Să ies dela război.

Întocmai precum ea și-a cunoscut pe alesul inimei după pocnetul biciului, așa o cunoaștem noi pe ea pînă 'n adîncul sufletului. Acest

Și după biciu l-am cunoscut

ne spune tot. Poetul nu mai are nevoie să ne descrie cum a tresărit, cum i-a năvălit singele la obraz, cum a început să-I bată inima cu putere. Toate acestea se cuprind în versul acela aruncat par'că la întimplare în mijlocul strofei.

Mai complicată e starea sufletească a țărăncuței, pe jumătate copilă și pe jumătate femeie, din acel cap d'operă care poartă titula de «Subțirica din vecinî». În sufletul ei încă nu sînt limpezite trăsăturile cari au să caracterizeze pe femeia viitoare. Zburdalnică și dispusă la ștengării, un drăcșor pe care dragostea abia încolțită încă nu l-a subjugat.

Vine 'ncet, pe ochi mîmpune
Mîna ei mică și moî,
În ureche-o vorbă-mîspune,
Ride lung și fuge-apof...

Stă pe loc și-I pare bine,
Bate 'n palme: «Te știu eîl
Nu mai viu! De viu la tine
Mî săruți și nu mai vreu!

Dar flăcăul e un ștengar și jumătate, deprins cu d'alde astea; el știe că leacul cel mai bun e, să facă pe supăratul. Și cînd Subțirica-l vede mihnit, cu bărbia proptită 'n coate și cu coatele pe genunchi, dragostea e deșteptată în sufletul ei prin temerea ca să nu-l peardă și atunci:

Stînd așa, un braț ridică,
Blînd ridică,
Părul meu pe frunte dat.
Cînd mă 'nalț rîmîn mirat;
«Te-ai întors?» și, subțirică,
Ea pe piept mi-s'a lăsat
Și zîmbia c'un fel de frică:
«Răule, te-ai supărat?»

Din toată mîndria ei feciorelnică, din toată conștiința de sine, n'a mai rămas decît mustura «răule!» — dar și aceasta spusă cu glas dulce, zîmbind cu un fel de frică, care-i dictează imediat pe acel «te-ai supărat?», dovada celei mai mari devoțiunii și bunătăți sufletești.

* * *

Pentru-ca să poți scrie versuri atît de impecabile ca Coșbuc, trebuie să fii un mare măestru, pentru-ca să poți deslega probleme atît de grele, cum e descrierea riului Prahova dela izvor pînă la revărsare și să faci o imagine atît de desăvîrșită a iernei la sat, trebuie să fii un

artist de frunte, pentru-ca să fii în stare să scrii baladele frumoase din cele patru volume și să versifici cu atita grație niște anecdote nevino-vate, trebe să ai o seninătate și un umor neaoș adus dela țară, — dar ca să poți reda cu atita subtilitate cele mai ascunse taine ale sufletului omenesc, trebe ca sufletul tău însuși să le păstreze, trebe să fi simțit, tu poetul, toate acele chinuri și plăceri ale inimei zbu-ciuate de pasiuni.

Deși Coșbuc e atit de obiectiv și în lirismul său, sufletul lui capabil de cele mai înălțătoare sentimente se desface limpede din versurile sale.

Mai puternic reese aceasta din poezia *Mama*. E vorba de o mamă, cuvint pe care l-a încadrat poetul totdeauna în cele mai frumoase versuri ale sale, mai mult, e vorba de mama sa. Am aștepta, ca cel puțin în versurile dedicate ei să găsim esprimarea directă a sentimentelor sale. Dar nu. Și aici poetul se retrage de o parte, aici mai mult ca ori și cind i se pare că persoana sa trebe să se ascundă, și în loc să ne spună cit de nemăsurat de mult o iubeste, ne dă un tablou care se preface într'o aoreolă în jurul capului ei de mucenică. Și cu toate astea noi citim printre șire adinc în inima poetului, noi

PĂRINȚII POETULUI.

gicim că eterna jale în doina plopilor e jalea sufletului său, din tremurarea glasului care ne vorbește se desprinde profundă afecțiune fiască, și căuțind să ne arate cit de nemăsurat de mare e iubirea mamei sale pentru el, ne spune cit de nemărginit de mult o iubeste el.

În vadurî ape repezi curg
Și vuet daū in vale,
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale.
Pe malul apeî se 'mpletesc
Cărări ce duc la moară,
Acolo mamă te zăresc
Pe tine 'ntr'o căscioară.

Să se observe cit de repede urmează acest *pe tine* după cuvintele *te zăresc*, cași cind prin ele poetul ar vrea să ne facă să uităm că i-a scăpat din pană un verb căruia îi corăspunde pronumele *eū*.

Cu tine două fele staū
Și torc in rind cu tine;
Sint încă mic și tată n'au —
Și George nu mă vine.

Nu: «și *eū* nu mă viū». E mama, care se gindește la George al ei. Pentru-ca să-i gi-cească însă atit de bine gindurile, cit de des a frebuit să se gindească poetul la ea!

Despre aceasta avem o probă directă, căci dorul de mamă-sa iubită l-a muncit prea des, așa încit nu se poate ca el să nu se fi făcut și de altădată vers. Între cele patruzeci de cîn-tece din volumul «Balade și Idile» găsim o poezioară nepretențioasă de două strofe, care-i identică cu poezia «Mama». Deosebirea stă numai într'aceea că ea e turnată dintr'odată, că poetul de astădată n'a avut tihna sufletească să scrie opt strofe lungi, art'stul n'a avut răgaz să pună surdină sentimentelor sale, ci ele aū debordat deadreptul. La un pahar de vin. În mijlocul veseliei generale apare imaginea mamei care plinge de dorul lui, și capul lui cade de-odată pe mină și sufletul lui se topește în aceste versuri:

Ei veselî repetaū cîntarea
De parte 'n vâi e o căscioară
Ciocnind paharele in cor,
Cu prispa netedă de lut,
Eū mi-am lăsat pe mină capul
Și mama coase, și-a ei lacrămî
Și n'auzeam cîntarea lor.
Staū umede pe ce-a cusut.

* * *

Di Gherea a arătat în minunatul său studiū despre «Poetul țărănimei», că poezia «Mama»

FRATELE POETULUI: AUREL.

e caracteristică pentru epoca mai recentă în producțiunea poetică a lui Coșbuc, a poetului țaran adus la oraș. Dar oricât de nefast ar fi putut fi mediul cel nou și nepotrivit pentru poetul seninătății cîmpenești, dacă el n'ar fi fost cauza poeziilor Doină, Noi vrem pămînt, Mamă, ci numai al cîntecului de două strofe citat, noi, cetitorii egoiști, am fi fericit soartea nefastă pentru el, care i-a dat ocazie să-l producă.

În definitiv e și o mică exagerare, pe lângă adevărul incontestabil, în teoria care atribuie prea mare influență asupra producerii de mai târziu a lui Coșbuc, noului mediu în care trăește. Idilele țărănești s'au născut toate la oraș, fie că acest oraș se chema Cluj, Sibiiu sau București.

Luați pe țaranul român dela coarneau plugului său pe ciobanul din stîină și duceți-l în străini, țineți-l trei ani la miliție bună-oară într'o țară unde se îmbracă oamenii altfel, unde trăesc și vorbesc în alt chip, și veți vedea că numai atunci începe să-și dea sama despre fericirea de acasă. În satul lui el se simte bine, cu toate nevoile pe cari le are, fără să-și dea sama de ce. În străini el se simte rău și va ști și pentru-ce. Aici, abia, va înțelege farmecul muncii pe cîmp, cînd zorile se revarsă și păsările ciripesc, aici va prețui libertatea și inde-

pendența vieții lui sătești, aici va pricepe ce gol e traiul fără verdeța luncilor și umbra codrilor . . . și dacă acest țaran va avea o fire de poet, el va face doinele acele minunate ostășești.

Tot astfel, pentru-ca să poată scrie versurile sale, a fost de lipsă și pentru Coșbuc deplasarea. Din contrastul celor două vieți, de țară și de oraș, s'au deslușit conturile celei dintii, depărtarea l-a făcut să piardă din ochi unele linii și colorii accesorii, fără importanță, ca să iasă cu atît mai mult la iveală cele caracteristice. Firește, că pe de altă parte depărtarea aceasta e și primejdioasă, căci ea poate șterge imaginile, cu atît mai mult, cu cît nouăle impresii se vor înmulți, cu cît ele vor fi mai puternice, periclitiînd pe cele vechi. Totul depinde în cazul acesta de felul poetului și de gradul de intențitate cu care s'au absorbit în sufletul lui primele impresii.

Și în privința aceasta Coșbuc s'a arătat, că a adus din munți atîta aer proaspăt, din văi atîta murmur de izvoare, din lunci atîta parfum de flori și concert de culori, din satul său atîta admirație pentru viața țărănească încît n'avem de ce ne îngriji. La aceste se mai adaugă faptul că din cele dintii versuri el a

FAMILIA POETULUI

știut ce vrea, un copil încă, el a găsit calea adevărată pe care să ajungă la nemurire.

În privința asta îmi par caracteristice unele trăsuri în activitatea lui.

Astfel ne miră cum de în tot ce a scris pînă acuma nu găsim o singură poezie în vers popular la poetul, care a pătruns mai adînc în sufletul poporului, la cel ce a mărturisit însuși în Nota dela finea volumului «Fire de tort», că «am cetit și citesc toate poeziile populare cari se publică pretutindeni: și cele din Maramurăș, cași cele din Bucovina, ca și cele din Macedonia».

Versuri populare aŭ scris Alexandri și Eminescu. Cel dintîi, descoperitorul lor, le-a imitat căci simțul său artistic a recunoscut îndată adîncia poezie a literaturii populare. Dar Alexandri cunoștea prea puțin poporul și deși ochiul său ager a zărit dintru început cele mai multe frumseți externe ale versului popular, el n'a putut pătrunde în adîncimile, în sufletul lor. De aceea imitațiile lui sună numai a vers popular, de aceea îndreptările pe cari le-a făcut în colecția sa conțin de cele mai multe ori note false. Altfel Eminescu. Acesta n'a imitat, ci a creat versuri populare. El a cîntărit toate țările locuite de Români, a cunoscut pe Românul de pretutindeni, a pătruns adînc în firea, în sufletul literaturii populare, și a scris ca poetul popular, însă mai frumos, căci el a știut ce poate lăsa afară și ce poate accentua ca să nu strice caracterul poeziei populare. «La mijloc de codru des», «Ce te legeni codrule», — iată versurile populare aduse la desăvîșire.

În această direcție, după Eminescu, nu mai era nimic de făcut; și Coșbuc n'a scris nici un vers popular.

Coșbuc n'a scris de asemenea nici un sonet afară de unul, în care arată ce ingrată e această formă poetică. Dar nu e de presupus că el, poetul care a învins cu atîta ușurință orice dificultăți de ritm și rimă, să nu fi putut lupta contra acestei forme. Alia e cauza. Dela început și pînă azi Coșbuc a vrut să arete că felul de exprimare al țăranelor și limba lui sînt ele în de sine în mare parte poezie. De aceea el a scris totdeauna cum se vorbește la țară și a săvîrșit în privința asta minuni, știind să redea în graiul poporului cele mai adînci gîndiri și

cele mai subtile sentimente. Ca să poată face aceasta trebuia, însă, firește, să aibă libertate deplină, să poată lungi vorba unde i se părea necesar, s'o scurteze unde un cuvînt putea să redea întocmai noțiunea de esprimat, să-și făurească strofa după cursul limbei, nu invers, ca la sonet.

Iată de ce limba lui Coșbuc e lipsită aproape cu desăvîșire de neologisme, mai ales în poeziile lui mai vechi. În cele mai noi le întîlnim pe ici pe colo — și e bine că le-a făcut și lor loc, căci multe din ele aŭ fost plantate cu rădăcini sănătoase în limba noastră literară de poeți mari. Un neologism apare însă chiar în cele mai vechi poezii de Coșbuc și și-a menținut locul și în versurile de mai tîrziu.

E cuvîntul *laș*.

«Viața-i datorie grea
Și lași se 'ngrozesc de ea —
Să aibă tot cei lași ar vrea
Pe neluptat...»

Spunea bătrînul sftnic mamei lui Fulger Vlahuță a format cuvîntul *mișelnic* și l-a așezat atît de bine în versul dintîi al poeziei «Din prag», încît el va rămînea de veci. Poporul zice simplu *mișel*. Dar «lașitatea» e o nuanță a «mișeliei» pentru care lui Coșbuc îi trebuia o expresiune proprie.

Și e caracteristic acest neologism pentru întreg felul poeziilor lui Coșbuc, cari pe lîngă seninătate clasică conțin o notă atît de puternică și bărbătească. El voia să biciuiască sentimentalismul romantic și feminin care se'n-cuibase în literatura noastră.

Copii nu 'nșeleg ce vor:
A plînge-i cuminția lor.
Dar lucrul cel mai laș în lume
E un bărbat tînguitor...

Și glasul său a avut răsunset. De aceea Coșbuc nu e numai un poet de frunte în literatura românească, ci și un apostol, sosind în momentul cînd era nevoie de el.

***

Orcanul însuși stă domol	Dar într-o zi la poartă,
Și 'n gînduri dulci se perde,	Bătu, de drumul greu și
Cînd zinele cu peptul gol	lung
Răsar pe lunca verde . . .	Slăbită și mai moartă
La țara lor nici zmei	O fată . . .
n'ajung	

Și zinele încrezându-se în haina simplă ce o purta, i-au deschis, fără să bănuiască, că supt iia albă a zmeritei fete se ascunde prințul acela cunoscut nouă din «Nunta Zamfirii», atît de falnic pe calul său în salt,

... cînd trecea
C'un braț în șold și pe prăsea
Cu celalalt.

Povestea ce-a urmat e simplă, și

Intr'o zi a fost ce-a fost,
Că ea n'a mers la horă,

a două zi iar și tot așa a treia oară, pînă ce crăiasa zinelor a rămas învinsă de farmecul nestimatei ce i le arătase. Și cînd ea-și zmulge părul pocăjită,

El ride și-o desmiardă :
«Acum nu-l timp să te bocșești ;
Tu vii cu mine-acasă ;
Crăiasă dacă nu mai ești
Veți fi împărăteasă ! —

Așa a fost și cu Coșbuc.

Cine-ar fi presupus, acum douăzeci de ani, de băețandrul acela îmbrăcat în cioareci și cămașă țărănească, un copil, căruia abia îi mija mustața, că e un cuceritor? Lui i s'au deschis porțile, cari atît de rareori se deschid pentru pămîntul, pe tărîmul Poeziei. Dar chiar cele dintii versuri fost au atît de strălucitoare, salba mărgelilor sale nestimate au furat mințile, au învins pe crăiasa Zinelor, care prin el a fost ridicată la treapta de Împărăteasă.

Dr. Sextil Pușcariu.

DESPRE COȘBUC.

Gheorghe Coșbuc *omul* este tot atît de interesant ca — poetul. Ear eū n'am să fac nici biografie, nici recenziune, ci am să scot în evidență cîteva din întîmplările prin cari a trecut omul-poet.

Ș'anume am să încep cu epoca sosirii lui Coșbuc la București.

Era în iarna dintre 1888—89. Pînă atunci îl cunoscusem pe Coșbuc numai din nume: scrișese mai multe poezii în «Tribuna» dela Sibiiu. Intr'o seară Bogdan-Duică îmi spune că: «E aici Coșbuc». — «Unde?» — «Dincolo», — adecă în odaia de alături, în care locuia Duică. (Stam în aceeași casă).

Curios ca să-l văd, trec dincolo. Ne salutăm cași cînd ne-am fi cunoscut de cînd lumea și nu ne-am fi despărțit decit eri.

Coșbuc avea atunci vre-o douăzeci de ani. Statură mijlocie, îmbrăcăminte sărăcăcioasă, barbă care creștea nesupărată de bărbier, mustăciară ce sta cum îl plăcea, față destul de palidă, ochii însă, ochii erau de poet! Mari, schintei-tori și d'o bunătate și veselie de copil.

»Slavici mi-a zis să vin la București... Intr'una m'a tot îndemnat. Dar ce să fac eū aici?

— Ei, asta e, o să-ți găsești și tu vre-un căpătîi», — îi răspundeam noi și puserăm cianicul în activitate. Am stat de povești pînă după miezul nopții. Poetul nostru se încălzise, ciauiri nu mai știu cite am beut, dar țin minte că ne fărmeceam cu poveștile.

Ni-a povestit de satul lui, cum a fost odată cu fratele său la vinat și s'au urcat într'un arbore, de frica lupilor, — cum și-a petrecut la ospete, recita strigături (la placinte), chiuituri

și improvisațiunile ce fac țaranii cu aceste pri-lejuri.

Ni-a vorbit de șaga de pe la șezători și de bocetele de pe la înmormintări... În sfîrșit despre întreaga comoară de impresii ce o adusese cu sine din satul său, din munții Năsăudului. Apoi despre ștregăriile dela gimnasiu. Povestea și ridea din toată inima

Ni-a vorbit d'asemeni despre vara din urmă, pe care a petrecut-o la Gura-Riului (lîngă Sibiiu). Luda pe popa Manta și pe «taica» Ivan (notarul)... «Ce mai oameni de petrecere și cum cîntă popa Manta», zicea. «Dar Dini a lui Cunțan (profesorul din Sibiiu) ce mai ștregă-roai-ă!» — Și ne povestea că are ochii ve zi, «drăcoși», că umbla cu părul despletit; — avea păr bogat și mare. (Dini a murit, la Berlin, după ce terminase cu succes strălucit conservatorul dela Lipsca)... «Ear bătrînul Cunțan e un om de aur... Și ni-a vorbit de Duminicile petrecute în sinul familiei Cunțan, cum după cite un prinz bun *improvisa* la adresa fiecărui membru al familiei și a oaspeților cite-va versuri hazlii. Ne a și recitat dintre ele... (Poeta Maria Cunțan le știe pe toate!) Ne recita apoi crippee din *baladele* și *idilele* ce avea de gînd să scrie ș'un plan întreg ne desfășura asupra celor ce are de gînd să lucreze. Îi admiram memoria, căci mii de versuri știa.

Ș'apoi ce temperament și fire fericită: bani nu avea, nici vre-o perspectivă nu-și făcea că o s'ajungă să ciștige ceva... O zi ca alta însă era fără griji și nu se gîndea decit la *Zamfira* lui și la celelalte eroine și eroi din poeziile ce le-a scris mai tirziu și cari azi sint podoabe ale literaturii românești.

LEON COȘBUC, fratele poetului.

Până s'a desprimăvărat, tot în povești am dus-o... Viață de adevărați — boemi.

Cînd rămînea singur, scria poezii.

După ce a dat soarele și s'a început munca în cîmp și deal, Coșbuc n'a mai avut astîmpăr, ci des de dimineață pleca afară din București. Îi venise dorul de viața curată dela sat; de cîmp arat și sămănăturî carî înverzesc...

«Vaî, ce mai sărăcie de Bucureștii ăștia» zicea seara cînd se întorcea obosit. «Pe la marginî numai țiglarîi și binala»... Și p'acolo însă descoperise sufletul lui de poet lucruri interesante. Ne vorbea cînd despre vre-un tip de țigancă «drăcoaică» — cuvîntul lui favorit — care la ameazî în loc să odihnească juca și se hîrjonea cu toți, cînd despre un tip de bețivan «nostim», ori despre vre-un muncitor de țarie extraordinară.

Pe toți îi îmbrăca în haina albă a poeziei. De pe această vreme sînt cele mai energice (și unele erotice) poezii ale sale.

Intr'aste intrase în favoarea dlui Titu Maiorescu. Ajunsesese chiar — în slujbă: ajutător pe lingă arhitectul ministrului de instrucție publică.

Poetul Coșbuc ajutător pe lingă un inginer!

Am făcut un haz, dar mai ales glumea Coșbuc, — încît nici la teatrul de varietăți n'ar fi fost mai amuzant. Vorba e că poetul nostru avea leafă (aproape 200 lei) și-i da mina să strige el «țal», cînd ne duceam pe la Anton și Șerbănescu din Blănarî. (Anton ținea în strada din Blănarî un «birt iconomic»; era un omuleț

isteț, hazliu, știa pe dinafară toate poeziile lui Eminescu și noi îl aveam drag, îndeosebi pentru-că da pe credit; a și dat, sărmanul, faliment! În «iconomicul» lui «birt» era restaurantul, casina și cercul nostru literar... Iar Șerbănescu era alt birtaș, tot în strada Blănarî; avea cel mai bun vin de Drăgășani, cel puțin noi nu cunoșteam altul mai bun. Multe miezide-noapte ni-a ajuns aici. Beam pe îndelete, iar Coșbuc ne recita anacreontice.)

Pe la început Coșbuc lua în serios «slujba». Se ducea pe la minister și lucra. Ne spunea că e ocupat cu întocmirea unui tablou statistic (privitor la clădirile de supt administrația ministerului). Mai în urmă și-a adus acasă hîrțile și scria la cifre și trăgea la rubrică ca un inginer.

Iar la urmă de tot i-a lăsat în plata Dlui: nouă luni n'a mai dat pe la minister. În primele luni i-a adus să subscrie Statul (de leafă) acasă, dar cum îl găsiau anevoie, chestia s'a sfîrșit că l-au «desărcinat» ori că și-a dat el demisia, nu mai țin bine minte.

Sigur e că poetul Coșbuc n'a mai avut d'a-tunci încoaci treburî cu — ingineria, ci a scris la «Convorbiri» poezii carî l-au făcut cunoscut în toată Romînia... Iar noi amicii și compatrioții lui, nu puteam avea bucurie mai mare că și ceasurile în care ne citea cîte o poezie uonă și vedeam cum toate ziarele îi laudă talentul.

Russu Șirianu.

Sora poetului, cu soțul ei, preotul Zagrai.

ÎMPĂCARE.

Vasile Lupașcu de câteva zile are ceva pe suflet, ce nu-i lasă o clipă de liniște, și-l face să nu fie mulțumit de nimica. Pe slugă îl scoală pînă a nu se crepa de ziuă, și nici nu așteaptă să-și adune finul din esle cei patru boi ca patru urși, și răcnește: «Mă, prăpăditule! tu vei muri de somn, cînd vei muri! Uite, pe ce vreme sintem, și plugul tău încă e supt șopron. Înjugă odată și pornește și să nu te mai vad!»

Boii mari își răstoarnă greoi capetele ca să le încapă coarnele largi pe ușa grajdului, și își mișcă pe 'ndelete lăstarele, apropiindu-se de jug. Georgică, un flăcăiandru oacheș, pirjol de aprig, într-o clipă închide giturile groase în jugurile lucii, petrece funiile printre coarnele răsucite, strălucitoare, și făcîndu-și repede cruce, pocnește din șerpele cu coada subțire de fuior, pe de-asupra boilor. — Nu auzise atîtea cuvinte aspre și grele din gura stăpînului pînă mai alaltăeri, de cînd îl slujește, și acesta e al treilea an decînd se apucă mai întii sfios de muncă, aici, în curtea asta. Dintîi i-a fost rușine, cînd stăpînul a început să-l mustre, așa din bun senin; mai tirziu, văzînd că nu are nici o vină, îi veni ciudă, și fără să vrea, înieptă cu putere poarta, cînd o deschise să iasă plugul. «Trinți-ți-o-ai de cap», se auzia din curte glasul lui Vasile Lupașcu. — Pe drum însă îl trecu năcazul și se gîndia: «Oare ce năcaz să aibă părintele, de-i așa de cătrănit?» Acasă sînt toți sănătoși. Domnișoara a venit numai de o săptămînă acasă, și-i albă și fragedă ca un crin, și ciripitoare ca o vrabie. Alte supărări de unde să aibă?» — Dar după ce boii se puneau în brazdă, și limbile de fer ale plugului intrau adînc în pămîntul umed, răsturnînd brazde groase și jilave, strălucitoare

supt lumina soarelui tînăr, Georgică își uită și de năcazurile lui, și de popa. În mirosul proaspăt, călduț, de pămînt nou, o moleșire dulce i se vărsa în tot trupul, și ca un vâl ușor i se punea pe ochi. În adîncul sufletului i se trezeau doine uitate, și ținînd cu o mină de coarnele plugului, cu biciul pe spate, trăgăna cîntece cu «frunză verde», cu dor de primăvară, și încă de ceva.

Dar seara cînd se întorcea, părintele îl lua la întrebări, tot așa de răstit ca și dimineața. — «Pînă unde-ai arat? — Pînă la cele două tufe de trandafiri

sălbaticii! — Asta-i muncă de 2 ceasuri și tu ți-ai prăpădit o zi întreagă. De ce n'ai stat acasă, pămîntosule, încalte se odihneai boii».

Lui Georgică iar îi venea ciuda, și scoțînd răsteelele, lăsa jugul să cadă de sus și mai ardea cu pleasna de fuior pe un boi, ce nu-și căuta îndată de drum. — «Măi, măi, pare că ți-ai pierdut mințile!» striga popa, dar Georgică se făcea că nu-l aude.

«Mai lasă feciorul în pace, măi omule, că-l faci de-și urește zilele. Pin' acum: că Georgică așa, că Georgică pe dincoale, că fecior harnic ca Georgică nu-i, și acum hop! de-odată ți s'a stricat fierea! Din leneș, din prost, din ticălos nu-l mai slăbești! Ce-i cu tine, omule?» Preuteasa le zise toate acestea în pridvor unde veni și popa, le spuse încet, ca să nu o audă nime altul.

«Ai putea și tu să-ți ții gura, și să nu te mesteci unde nu-ți ferbe oala. Tu te pricepi la plug și la vite ori eu?» răspunde răstit Vasile Lupașcu.

Femeia se învîrti într'un călcîi și intră în casă. Ce avea omul de câteva zile? N'a făcut nimic să-l supere, n'a dat nici o nenorocire peste ei. Ba din potrivă. Iată fata lor abia de-o săptămînă e acasă, pe vacanțele de paști, și popa nu a aflat pînă acum trei vorbe dulci și mîngăioase pentru copilă. Ce va gîndi Emilia? Că cine știe ce traiu rău s'a încuibat în casă la ei, de cînd n'a mai fost pe acasă. Atîta ar mai trebui! Să-i întunece astfel câteva clipe senine ce trebuie să le aibă acum, după atîta întunerec și răcoare de ziduri. De dînsa nu-i pasă. Ea, preoteasa, știe să rabde și să tacă. Ba încă de tăcut prea tace uneori.

Georgică legă bine boii și le umplu ieslele.

GIMNAZIUL VECHIŪ DIN NĂSAUD.

Patru oameni ce se paseră azi în grădină, povesteau în uși, slobozind nori ușori din lulele. Sluga își răsuci o țigară și merse s'o aprindă.

«Da te-a luat părintele ca de la oale, firtate.

— Nu te supăra, zise altul, că noi încă am jucat astăzi. Ne-a dat sudorile pină am brodit cărările așa cam îi plac dlui. Pasă-mi-te toți oamenii-s cu nărav câte odată».

Numai câteva zile mai erau pină se intra în săptămîna mare. Văzduhul subțire, imbalzamat chema spre innălțimile, pe cari se aprindeau stelele tremurătoare. Cîna se făcu repede — mîncări de post ca la toți românii, și oamenii ce lucrară în grădină, sărutînd mina părintelui eșră grabnic pe porțița, ce se izbi de trei-ori pină să se închidă, și de care mușca acum un cine mare târcat, cu botul lat, — aflase tirziū că sînt oaspeți, cari trebuie petrecuți.

La cină în casă Vasile Lupașcu nu îmbucă aproape nimic, spre marea supărare a domnișoarei, care pregătise topșă cu brinză în aceea sară.

«Părinte, «placă-ți», zise preuteasa. Va veni ca mine săptămîna mare, și atunci va trebui să ajunî mai mult, că te vor îmbulzi cu spovedirile.»

Preotul nu zise nimic, ci-și tot luneca degetele pe frunte. Cu părul negru, lung, peptenat îndărăpt, cu ochi aprinși supt sprincene dese, cu barba rotundă, bogată, Vasile Lupașcu era încă om în floarea vrstei. Preuteasa era mai trecută ca el. Vezi bine că mai, doar greutatele zilnice din familie nu bărbatul, ci femeea le îndură. Pentru aceea totuși cine se uită la fată inn lță și mlădioasă, cu fruntea de zăpadă, cu obraji de crin, și în mijlocul crinilor garoafe inoalte, roșii ca sîngele, și cine bagă de sama gura mică, — vede că Emilia samănă cu preuteasa.

În liniștea grea din chilie, femeile priviau una la alta. Dacă D-lui nu vorbea, ele ce să înceapă, mai ales cînd îl știaū supărat?

Într'un tirziū Lupașcu zise, ca trezit din ceea la ce se gîndise:

«O săptămîna ți-ai păpat-o, coconiță. Mai ai ce mai ai, apoi iar la școală.

— Nici acolo nu-i va fi mai pustiū ca aici. Uite, că tăcem cu toții ca 'n biserică. Nu știu de ce ăstci așa de fără voe, chiar acum cînd e și Emilia acasă.

— Ce bine ar fi să poată ceti muerile în capul bărbaților și să vadă ce le zace pe inimă, atunci ar scăpa de attea întrebări fără de nici un rost, și cari numai îți scurtează zilele» — și preotul, făcîndu-și o cruce largă, se ridică dela masă și eși afară, lăsînd și mai mirate pe mamă și pe fată. Mai ales preuteasa ar fi avut așa o pofță să-i spue citeva! A mai voit ea și de altădată, dar nu i-a spus nimic, căci privirile

acele poruncitoare îi opreau vorbele în gît, — și acum, pe deasupra, era și Emilia acasă.

Afară e răcoare și numai o lumină blîndă de stele, căci luna era numai o secrete de argint. Dar oricît de răcoare sî fie, și oricît s'ar plimba Vasile Lupașcu pe cărările nouă din grădină, — nu se poate răcori. Se oprește din cînd în cînd, își freacă fruntea, oftează greu... Directorul școlar nu-i mai iasă din minte. Îl vede și acum cu burta rotundă, cu ceafa groasă, cu o bărbie ca aceea și cu doi ochi mici violeni, aproape confundăți în grăsimi. Nimerise chiar în oara cînd el, preotul, catechiza copiii. Și nu i-a dat nici mina de bine-v'am găsit, ci o simplă inclinare din cap. Întreabă pe băieți cuvinte unguestești, și ei știu ce știu, dar fraze întregi, vezi-bine că nu puteau înșgheba. Strănută directorul, își ascunde obrajii într'o batistă roșie, mare cit o năframă de cap, și apoi se 'ntoarce cătră preot, — știa bine românește.

«Dacă după Paști nu veți face școală nouă, apoi vom face noi, statul, una, știți colea, ca la oraș! D'apoi școală-i asta, domnule? Ce păreți is aceia? Ce tavan e afumătura de sus? Ferestrele crezi că pot fi tot așa de mici și oarbe și la școală, ca la casa parochială a D-tale? Asta nu-i școală, dle, ci curat coteț. Dar las' că facem noi școli; de vi se va 'nnăcri sufletul. Avem drept, și vom și face.

— Dle director, o așa batjocură din partea D-tale.

— Ce batjocură? Nu-i coteț? Dacă nu faceți edificii corăspunzător, vă închidem coliba asta, și facem noi.

Și o așa batjocură nu a mai pățit Vasile Lupașcu. În fața băeților să spună că școala cea românească, a lor, e un coteț! Ar fi voit să alerge după el afară, și să-l întrebe, cu ce drept le spune toate acestea, dar privirile speriate ale copiilor îl ținutură acolo.

«E un zmintit, dragii mei, dați-i pace, mai bine să vedem noi ce a pătimit domnul Isus înainte de a învia. — Spune tu, loane a Ursului, ce a făcut domnul Isus în grădina Getsemanilor?»

Un glas argintiu răspunse hotărît:

«S'a rugat și a asudat sudori de sînge.

— Da, sudori de sînge!

— Dar la Carafa, ce i-a făcut sluga acela?

— I-a dat o palmă.

— Da, i-a dat o palmă și l-a scuipat.

— Și tu Gheorghiiță, mi-ai ști spune ce a suferit Mintuitorul în curtea lui Pilat?

— Acolo l-au bătut cu bice, legîndu-l de stîlp, și apoi au pus pe sfîntul lui cap o cunună de spinî mari, iar în spate o cruce grea-grea.

— Bine, drăguțule! Vezi, noi toți avem de purtat cite-o cruce în spate!»

Lui Vasile Lupașcu pe cărarea noaună din grădină îi venia în minte toate acestea, supt lumina blindă a stelelor. Obrăjii îi erau aprinși, ochii îi ardeau. — Știa el bine că astăzi toate sint cu puțință. Cetise prin foi, cum se închid rind pe rind școalele românești, cari au fost aflate cu vină din partea directorilor școlari. Dar școala lor, așa cum e, a fost făcută și e ținută cu multe cheltueli. Și cind se țin ezamele, acolo supt acoperișul acela vechiu de șindrilă, între păreții aceia, cari nu-s prea înalți, ochii părinților se umezesc de bucurie, cind își aud odraslele răspunzind așa de cuminte. — Acolo se învață și cântările bisericești, cari le ridică inimile, la slujba dumnezească. Ce vor ajuta niște școli mărețe, dacă acolo părinții înzădăr s'ar duce la ezamene, căci nu ar mai înțelege nim.c ?

Preotul vedea că e de lipsă o școală noaună căreia să nu-i mai poată găsi nimeni vină. Și trebuie ca îndată acum să se apuce de lucru. Pe toamnă să fie gata.

Și fără să vrea o durere mare i se tot răscolea în suflet. De șase ani de zile, nu a mai schimbat o vorbă cu învățătorul Dumitreanu. Și dascălul e de aci din sat; din gazde vechi, o parte din popoeni, rudele lui, țin cu el. Singur nu va putea face nimic, că oamenii-s răi. Un sentiment de rușine mestecat cu ciudă îi cuprindea sufletul de cite ori se gândia la asta. Cum se poate ca el, care a terminat gimnaz și teologie, să aibă vederi atit de înguste, și o inimă atit de mică? Cearta a pornit dela preuteasa și dela dascălița: nu șiau căre e mai doamnă în sat. Preuteasa, vezi bine, cinste mai mare, dar dascălița avea mii mai multe, și era crescută și ea la școli, și boii popii erau numai 4, iar ai dascalului 8 trunchiuri. Pretinile preutesii vorbeau de dascălița că nu știe ține rind bun în casă, n'are rochiu așa frumoase, — femeile ce se învîrteau pe la dascălul mai mult, spuneau ce mîncări rele au ai popii, că-s șgirciți, și că nu se vor îmbogăți nici odată. Dar se întimplă și așa că acestea doauă tabere de femei voroeau și între ele, și duceau vești noaună, de supărare, unele la preuteasa, altele la dascălița. Această din urmă era mai rea de gură, și Dumitreanu asculta în multe de ea. Înui doamnele nu-și mai dederă binețe, apoi începură să se ocolească și bărbații. — Sint trei ani trecuți de cind o samă de oameni, prostiți de un preot din satul vecin, nedemnd de acest nume — pîrise la vîldicie pe Lupașcu, că e lacom, trage din banii bisericei. Și ne mai putind scăpa de gura muerii, Dumitreanu se puse și el în șirul pirașilor. — N'a fost adevărat nimic, și aceștia au ramas cu buzele umflate, dar și preotul cu o durere mare în inimă. — Cu Dumitreanu cel tinăr, student

în medicină, Lupașcu sta de vorbă cind venea pe acasă. Era foarte cuminte, și apoi știa să spue atitea lucruri noaună.

Preotul simția toată greutatea urită mai ales a purtării din urmă a dascălului. Dar vedea împede că fără să dea și el ajutorul, fără să indemne și el pe oameni, căci de partea lui erau puținii dar cei mai avuți — nu se poate ridica nici o școală. Și simția și acum vorbele directorului: «Asta nu-i școală ci cotet». Și îl ardeau mai mult decit dacă ar fi primit doauă palmi rușinoase în drumul mare.

Trebuia deci să vorbească cu dascălul. Directorul a fost înainte cu cinci zile, și de a 2-a zi după ce s'a dus el, începind, în toată sara Lupașcu pornia hotărit cu bățul subsuoară, cătră școală. Dar cind ajungea lingă locuința lui Dumitreanu, cu mult mai frumoasă și mai trainic închegată decit casa parochială, îi părea că zidirea aceasta severă ride de el. Și de trecea vr'un drumetș pe acolo, preotul era sigur că acesta zimbește batjocoritor. Și se întorcea acasă și mai năcăjit.

Dar acum e Vineri înaintea săptămîinii mari, mină e Simbătă și după amiaza e vecernie mare, apot vin spovedirile și slujbele celea multe. Dacă nici în astă sară nu vorbește cu Dumitreanu, apoi nu mai are cind. Și chiar acum în sărbători e mai potrivit ca să se spună oamenilor primejdia, și ce trebuie să facă.

Cinaseră de vreme, abia s'a inserat. Dascălul nu șede departe. E vreme dar.

Preotul simția cum îi stringe mina dreaptă bită suptsuoară. Și porni închizind încet porțița. Pe drum își aduse aminte cum a trăt de bine cu dascălul la început, cit de mult ajutor au putut să dea oamenilor cu puteri unite. Și nu era nici om rău Dumitreanu, nici prost. Aita numai, că prea asculta de femeie, și gura acesteia era o moară stricată. Pentru gurile femeesti să trăiască așa de depărtați dol bărbați, ce-s destinați să meargă mină în mină? Ar fi o prostie! — Și totuși cind ajune lingă locuința măreață a dascălului, aceasta îl privi iar desprețuitor, și lui iar îi veni în gind, că ceea ce voește să facă acum e o lașitate. Dar îi veniră în minte băieții din școală, așa speriați cum au rămas după ce a eșit directorul, și simția iar cum îi întrebă despre patimile mintuitorului, par'că auzia din nou răspunsurile lor arginți, și ca 'ntr'un val depărtat vedea ochii umezi ai părinților, la ezamene. — Se hotări.

Vasile Lupașcu făcu un semn servitorului ce tocmai atunci voia să intre în curte.

«Sărut mină, părinte.

— Acasă e dl Dumitreanu ?

— Acasă da, și e și domnișorul Valer acasă.

— Spune Dlu că îl rog să vie puțin afară».

Drept ca o lumină, preotul aștepta. Nici un gând potrivit nu-l mai răsări prin minte. După o luptă mare, furtuna se liniștește. Dar nu era așa de liniștit Dumitreanu, care eșind pe porțiță, privi în toate părțile, căutînd.

«Bună seara, dle învățător. Te vei mira, că mă vezi venind la dta, și dorind să-ți vorbesc. Dar crede-mă a fost o rușine, ca noi doi bărbați să ne luăm după gura femeilor. Altă treabă nu avem? Chiar avem, și pentru asta veniam să-ți vorbesc».

Dascălul nu putea scoate o singură vorbă din gît, ci sta cu capul plecat înaintea preotului.

«Te vei fi întilnit și dta, zise acesta, cu directorul. Ne-a batjocorit școala în fața copiilor, a spus că-l un coteț! A zis că ne închide școala de nu facem alta corâșpuzătoare, și fac ei una. Știi dta, că azi toate-s cu putință. Ai cetit prin foie. — Acum de sărbători ar fi mai potrivit ca să ne punem pe lucru. Să spunem oamenilor, și să dăm pilde noi înșine cu fapta!» Un răstimp de liniște grea. Apoi Dumitreanu oftă adînc, ca și cînd ar fi scăpat de o povară grea. Și tot atunci își ridică și el capul, și sta drept ca și preotul Zise apăsător: «Eû am 30 de mii de cărămizi arse. Voiû da cît va trebui, și peatră am».

Luî Vasile Lupașcu îi străluciră două lacrimi în gene. «Să ne ajute Dumnezeu, dle învățător! — Să ne ajute, dle părinte».

Și își strinseră pretinește mîna, întîia oară după 6 ani. Cînd să plece preotul, își aduse de ceva aminte: «Am auzit că dl Valer a venit de sărbători acasă?»

— Vine îndată, și învățătorul, sprinten ca un tînr de 18 ani, alergă în casă și veni cu Valer.

Au povestit multe din viața zgomotoasă din capitală, unde el își urma studiile, ca peste un an să fie doctor gata. Și popa și dascălul își amintiră și ei întîmplări din viața de student, și plimbîndu-se pe ulița răcoroasă, toți trei erau veseli.

Tirzid preotul le întinse mîna. «Apoi dle Valer mai dă și pe la noi. E și Emilia acasă, să vedem cari sînteți mai mari».

Și chiar Duminecă, Valer veni la preotul. Acesta era iar omul de mai nainte, și Georgică nu se putea mira în deajuns, ce năcaz a avut părintele zilele trecute, de l-a jucat așa de aspru. În casa lui Lupașcu se făcu senin iar, dar el nu spuse nimic femeilor din toate isprăvile sale.

Emilia și Valer își aminteau jocurile din copilărie, și el povestia cît de urît e în capitală, cîtî oamenii de nimica sînt acolo, și cît de sfînt e aici în satul lor. — În săptămîna mare venia de o petrecea pînă la biserică, unde rămînea și el la slujbele sfînte, cu ochii împăinginiți de farmecul aducerilor aminte, și supt vraja unu gînd și-a unu dor, ce tot mai mult îl stăpînea.

Întîia zi de Paști, după liturgie și după predică, lumea multă înflorea în tot jurul bisericii. Valer mergea cu Emilia. În Ziua de Paști zicea că trebuie să o petreacă nu numai pînă la biserică, ca pînă acum, ci și dela biserică acasă. «E mare sărbătoarea asta», spunea el cu ochi strălucitori de bucurie.

Preuteasa și dascălița răzbind prin mulțime, se pomeniră că-s lingă olaltă. Merseră citva timp așa, fără să zică o vorbă. Ochii lor, cînd nu erau plecați în pămînt, își priviau copiii, ce înaintău ușori nu departe de ele. — În urmă preuteasa rupse tăcerea:

«Di Valer a venit de mult acasă?»

— Numai de vr'o 4 zile.

— Frumos băiat s'a făcut. Mai are mult la universitate?

— Un an numai. — Dar e mult și atita.

— Și Emilia cînd a venit?

— O, e de o săptămîna acasă!

— Așa? Și cît de innaltă a crescut. Mai cînd era numai atita». Și dascălița arăta ridicîndu-și palma cît a fost de mare. Dar cînd și-a ridicat mîna, fără voie și-a ridicat și capul spre preuteasă, și ochii lor se întilniră. Nu erau văi, nici plinî de patimî ochii aceștia, ci numai de sîială.

Emilia își întoarse capul: «Stai, dle Valer, uite doamnele. Să le așteptăm!»

Le-au așteptat, și dascălița, îmbrățișînd pe Emilia, o sărută pe frunte: «Ce frumoasă te-ai făcut.» Și cînd

să plece spre casă dascălița, Emilia zise: «Acum dac'ai venit pînă aici, vino și pînă la noi!»

— Bine, vin, dar mine să știți că v'am pe toți la priz.

Emilia și Valer la sfîrșitul vacanțelor părăsiră satul cu dulci amintiri și cu gînduri și mai dulci la un frumos viitor. Cînd vor sosi pe vară, școala ce a nouă va fi ridicată jumătate.

I. Agirbiceanu.

ALEXANDRU COȘBUC.

LA „BADEA GEORGE.“

Cine a fost cel întâiu, ce inimă induioșată de admirație pentru strălucitoarea frumusețea a versului a prins și a pecceluit pentru prima oară, într'un singur cuvînt de cinste, vechiu, dela țară: *bade*, și depărtata origine păstorească, și duioasa lui înstrăinare într'un oraș cu prea multă lume rea, și afeția respectuoasă, adîncă, aproape filială, pe care cu toții o păstrăm lui *badea George dela Năsăud*, trubadurul idilic al neamului românesc?

Dar poate n'a fost numai unul... Dacă bogata-i operă o va lăuda un om luminat și de ispravă, — ceștialalt, între noi, să spunem despre *badea* cel imbelșugat la sfat, de firea lui așezată, românească, așa cum e el: bun și voios cum îl cunosc toți preoții săraci și chiburii, și toți acei înmoși dascăli și notarăși de prin satele românești cu cari a stat el atîtea ori de povești, supt copacii înfloriți, pe prispă, la un păhar de vin, în deseale călătorii prin toate ținuturile Țării Românești.

* * *

Întăia oară l-am văzut acum cițiva ani. Pe atunci sta cu casa în strada Plantelor, nu de parte de prelungirea marelui bulevard Carol I, care taie București în două, dela Cotroceni pînă la Oborul vechiu.

Aflasem repede de călduroasa primire ce o făcea celor cari veniau să-l cerceteze, și într'o bună zi, o samă de pretini, ne ducem să-i dăm o văzută.

Casa n'avea număr. Unul dintre noi a cunoscut-o: Printr'un gang, pavat cu pietre lătarețe, cum era ograda hanurilor de odinioară, intrăm — și vrem să tragem clopoțelul. Clopoțel nicăiri, iar geamu-ile dela ușa de intrare erau lipite cu hirtie, nu puteai să zărești în lăuntru nimic. Cătră curte casa mai avea o aripă, luminată de două părți cu cite-o lampă. De acolo, din gîmlic, se uita o față, cu basma pe cap și încerca să ne cunoască, pe semne.

— Acasă-i domnu?

— Acas'. Pofțiți numa!

S'a dus repede să vestiască musafiri, vine, ne poștește în sufragerie deadreptul, inchide ușa, — și pleacă!

Stam aci singuri, vorbiam pe șoptitele. Cu toții aveam sentimentul că picasem rău, așa, pe neașteptate hodoronc-tronc, în casa omului! Tulburasem de sigur o dulce liniște, și în această teamă se amesteca și dreapta mustrare că ar fi fost cu mult mai bine dacă n'am fi avut îndrăsneala asta mare să pătrundem pînă aci... În așteptare, mă uitasem la un tablou de părete: un bordei stropit cu flori, un palat de om sărac, — și în fața lui două gă-

ini, cari ciuguliau... cînd se deschide ușa, și iată-l pe badea! Înalt, uscațiv, tinăr, ne privește cu o reală blîndețe. Un moment parcă ar sta la gînduri: incurcat oare cum, își pleacă ochii. După această scurtă nehotărîre, pășeste rar, așezat — ne întinde mina, cînd dreapta, cînd pe cea stîngă.

«Pînă acuma n'am primit încă vizite în păpuți?! Să vedem și eu cum o fi!»

Se așează, preocupat dar cu voie bună, n'are răbdare să nu ne întrebe, pripit cu o clătinare mărunțată și deasă din cap, care însemna nedumerirea:

«Ce să caute atîția logofeti la mine, acuma noaptea? Ce-i porunca? E vre-un războiu? Vin tătarii? Se'nsoară careva? Ori și-a luat cineva țilindru, și vrea să afle cum îi stă?»

Pe acelea timpuri mai eșia cum putea și o mică revistă literară. Noi cam umblam cu pantahuza din casă 'n casă după manuscrise, ne era greu s'o spunem pe față, dintr'odată.

Își ia unul curajul:

«Să ne dați ceva pentru revistă...»

Se întunecă puțin, își trece mina peste obraz, și-o ține așa nițel pe frunte. Apoi cu podul palmii își freacă barba, — nu se uită la nici unul dintre noi.

«Ceva pentru revistă?... de mine? Asta-i lucru ușor! Să vă dau eu o idee! Vă văd pe toți virtoși, voinici, zdăveni. Mă luați pe sus, binișor, și mă puneți în revista Voastră. Potrivii să nu-mi iasă vre-un picior afară ori virful nasului... Pe urmă scrieți într'un colț: G. Coșbuc... Ce tăceți? Poate nu-i bine?!»

Distinsa cameraderie, aristocrata lipsă de pretenție cu care ne vorbea, glasul acela blajin și pretinos, ușoara legănare a cuvintelor, care nu se poate nici imita, nici asemui, ni l-a făcut scump pentru totdeauna.

Astfel încep glumele, cuvintele de spirit pe socoteala fiecăruia. Badea George aduce din vorbă povestea cu un țigan drumet, care trecea sara printr'un sat străin. Îl întreabă careva: «Ce-l aia după cer, mă spîzuratule, lună ori soare? — Da țiganul: Nu putem ști, eu nu sint de aici!»

Altul, ca să-l știricească, se dă prin poezia asta d'a eșit acuma, neînțeleasă, cu două fețe. amîndouă murdare, în care de atîta harababură cită e, nu se pot înțelege doi cu doi.

«Eu dacă nu pricep o poezie dintr'odată, n'o mai citesc a doua oară. Chinuindu-mă s'o talmăcesc, mi-e frică să nu mă trezesc într'o bună dimineață, că scriu și eu așa...»

Iar, după o scurtă răsîndire:

«Și cum se face, tocma aceia cari nu pri-

cep cît de cît în treaba asta, te ia, te sucește, te învîrte: ba că ceia! ba că ceia! A, pe profesorii ăștia îmi place să-i năcăjesc, pe unde-i aflui! Ne ciorovăim noi, și la urmă tot ne împăcăm! De-o pildă, îl întreb, cum e mai corect: *adaogare*? *adaogere*? ori *addogire*? Cum trebuie să zicem mai gramatical: *Tratatul de Berlin, dela Berlin, din Berlin, ori tratatul berlinez*?

— În schimb cu preoții n'aveți nici o gilceavă, rostim noi.

— Se 'nțelege! Ba și cu ei am gilceavă. Cînd le spun bunăoară: Iehova a sfîrșit lumea într'o *Vineri*. *Sîmbăta* s'a odihnit. Cu toate astea lumea a început într'o *Marți*. Și le-o dovedesc cu calcule, cu cărțile bărbăților călugări din vechime, cu ale lor *păscălii*, cu crugul soarelui și al lunei, curat, limpede, gospodărește.»

Ne 'ntrebă apoi să-i spunem data cînd ne-am născut, să ne ghicască în ce zi a fost: o *Luni*, o *Vineri*.

Voios, ne află la fiecare ziua:

«Cînd știi, vezi bine că-i un fleac!»

Se 'nvîrtesc tot alte povești. Cu bogăția aceia de cunoștințe enciclopedice, universale, de folk'lor, de botanică, — cu feluritele învățături scoase din deprinderea limbilor vechi și-a celor mai nouă — și mai ales din vastă culegere a tuturor mitologiilor, cu-o fermecătoare și neașteptată apropiere glumeată, badea este o comoră nesecată, el care îți face impresia că trece pe lingă lucruri fără să le bage în seamă, are o putere de reținere uimitoare a celor mai mici amănunte, o fantezie de improvizare pe care ne-a mărturisit-o singur: «Ei, înainte, scriam zi și noapte mi de strofe, caiete întregi, așa cum îmi trăsna în minte, despre una, despre alta! De acolo luam, cînd îmi trebuia. Și acu am material pentru zeci de volume: Și traduceri, grecești, din latinește, și articole de ale mele, toate drăcoveniile. Năcazul meu cel mare e că slovele au început să se șteargă, să se întindă: nici odată n'am putut să scriu cu cerneală, să mă tai bucățele; toate manuscrisele mele sînt cu creionul.»

Sare convorbirea de ici colo. Badea vorbește și noi ascultăm:

«Acuma mă chinuște o altă comedie. Cînd mi-aduc aminte nu pot dormi toată noaptea.

Scoate un creion și pe foia de țigară, ne explică:

— Pămîntul se răsuțește împrejurul osiei sale într'o zi și-o noapte, în 24 de ore, dela Ost la Vest. Să am eu o mașină zburătoare, care să meargă cu aceeași iuteală ca a pămîntului, de 20 ori 22 de chilometre pe secundă, și să plec dimineața de aci, din București, la 6 ore, către Paris, să zicem, și să vii iar în

București. Ocolul ăsta îl fac eu în 24 de ore, în 12 ore, ori stau pe loc? Ar trebui în 12 ore, fiindcă jumătate distanța o străbat eu și cealaltă jumătate o face pămîntul, care vine spre mine...»

Badea se oprește o clipă, se razimă de spațele scaunului; o mîină îi rămîne pe masă: «Ce nuvelă frumoasă s'ar scrie, să pornești cu mașina asta sburătoare, în chip de vultur, să preîntîmpini pămîntul în rotirea lui, să fii mereu cu fața către Soare-răsare, o vecinicie întregă să ai înaintea ta o eternă dimineață, soarele apărînd după un deal...»

Cînd vine vorba despre femeii, badea spune:

«O femeie, dacă nu-i bună, nu poate fi frumoasă!»

În altă dată:

«Două lucruri îmi impun pe lumea asta: inteligența și bunătatea.»

Despre un scriitor puternic, aspru, care n'a cruțat pe nimeni, cu o blîndă energie hotărîrește:

«Nu-i de ajuns ca cu-o singură împunsătură de pumnal, să străpungi dintr'odată trei ducați de aur. Cap avem cu toții; inimile ne lipsesc!»

Despre altul:

«Este adevărat, tae cale nouă: prin păduri, prin cîndru, prin locuri sălbatiche, neumbate. Ca să-și facă lui potecă abate copaci, răstoarnă bolovanii, tulbură isvoarele, sperie păsările cîntătoare... Ce lasă în urma lui? Mormane de pietre și de crăci!... Pe un așa drum, nu se poate ține nimeni după el. Mie cel puțin îmi place să umblu desculț, asta este o slăbiciune a mea din copilărie.»

Ne mai mișcăm o leacă prin odaie. Supt fe-reastră, la perete, zărim o cutie de nuc, lustruită. Badea, glumeț, ne dă lămuriri:

«Cutia asta e a unui inginer, — cum erau inginerii pe vremurile acelea: fără diplomă, da cu o mică cutioară în spinare! Mi-a lăsat-o aici de vre-o trei luni. Tot vine să și-o ia, — cum nimereste el tocma cînd sîntem la cină?! Ii dau sălaş, a doua zi pleacă cu noaptea 'n cap. Cînd mă scol, găsesc cutia tot acolo... Nici nu știu ce-i înăuntru. Să nu fie ca lada de bani a nu mai știu cui...»

Maî pe urmă, aprinde o luminare, trecem în camera vecină.

«Aici e biroul nostru!»

Abia te poți învîrți. Pe masă, pe scaune, pe jos, grămезi de cărți, de reviste, hîrtii, teancuri de manuscrise numerotate cu roș, cu albastru. Într'un colț, aproape ascuns, un pupitru mic, de pitic: masa de lucru a lui Alexandru. Bădia apropie luminarea, ni-l arată cu-o vădită dragoste părintească. Ia de pe el un caet

și-l răsfoim: Un copac, un om, o fântină, un iepure care fuge, doi copii se bat cu zăpadă... desemnuri de-ale lui Alexandru. Mă titelul ne-a simțit, intră după noi. Ne dă mina la fiecare, ne-o scutură, se uită drept în față, cu ochii aceia mari, negri, cu gene lungi, răsfrinte, ca și ale tatălui.

«Cum te cheamă, puiele?»

— *Cobuc!* . . . Da pe tine?»

Peltic cum vorbește e drăgălaș; cu oarecare sfială de fetiță se lasă să-i mîngăem părul scurt, tuns soldătește.

Ne mai spune, liniștit, fără nici o părere de rău:

«Eu nu știu dac'am avut talent . . . Alexandru meu însă are mai mult decît mine! La vîrsta lui habar n'aveam de cîte celea . . . Ce cunoșeam eu de peisage, de mare, de mașini cu vaporii? . . . El le știe toate astea, toate! . . .»

În vremea asta Alexandru intră pe supt masă, și scoate o alăută, nu prea mare, ca pentru seama lui. Mîndru, dă arcușul pe saciz, pune vioara supt bărbie. O potrivește singur, serios, cu multă atenție, uite-l că trage cu arcușul! Alexandru are numai șase ani. Bădea George, senin, cu mina dreaptă, ține tactul. Noi, mirați, cu ochii scăldați în lacrimi, ascultăm, în picioare: *Deșteaptă-te, Române!*

V. Cloflec.

GEORGE COȘBUC.

— Schiță biografică și bibliografică. —

Familia preotească Coșbuc, din care își trage originea poetul George, datează din anul 1703. Cel dintîiu preot din această familie a fost Atanasie, archidiacon al Năsăudului, care la 1739 ia parte la sinodul din Blaj (vezi: I. M. Moldovan, *Acte Sinodale*, Tom. II. p. 86 și T. Cipariu, *Acte și Fragmente*, p. 133.) Din aceeași familie au urrat 12 descendenți, tot preoți, anume: Ciril, Ioan, Eremia, Cifor, Neleivaica, Casian, Lariion, Anton, Sebastian, tatăl poetului, Leon, fratele poetului, paroh în Leșiș, și Vasile, fiul lui Leon, de prezent preot disponibil.

Familia Coșbuc pînă la preotul Neleivaica a purtat numele de *Casian*. În timpul preoției lui, s'a așezat în comuna Hordoș un străin, de origine Rus, cu numele Coșbuc, om cu carte și bogat, care, neavînd moștenitori, a dăruit întreaga lui avere preotului Neleivaica, iar acesta deodată cu averea a luat și numele testatorului, cel de Coșbuc.

Poetul George Coșbuc s'a născut în comuna Hordoș, de lîngă Năsăud, la 8 Septembrie 1866, din părinții Sebastian Coșbuc și Maria, fca preotului greco-catolic Luca Avacom, din comuna Telciu. Poetul are doi frați: Leon, preot în Leșiș, și Aurel, colector și casier în comuna natală, iar surorile sînt preotese.

Poetul în etate de cinci ani a învățat a ceti și scrie dela un dascăl bătrîn, care îl ducea la școală în brațe. Dascălul era și cantor la biserica și-l chema «Tănăsuca». Acesta i-a inspirat primele versuri, în etate de 9 ani, iată-le:

«Cînd Tănăsucă cîntă mai marilor Voevozi
Toți cinii încep a bate din cozi.»

În etate de 7 ani a fost dus la școala trijală (numire dela școlaele inferioare mănăstiri-

rești; în evul mediu cele 3 artes verbales: Grammatica, Dialectica și Retorica) din Telciu, iar de acolo în Năsăud.¹⁾ Aici și-a terminat studiile primare și secundare, trecînd examenul de maturitate la 1884 (în 26 și 27 Iunie). În liceu nu era student tocmai de frunte, în schimb îl plăcea să citească mult. Talentul lui poetic se manifestă pe băncile școlaei. În 1882/3 colegii îl aleg de vice-președinte al societății de lectură «Virtus Romana Rediviva», în ședințele căreia își citește mai multe bucăți în proză și poezii. Așa în 15 Oct. poezia «Stîncile strigă Amin», apărută mai tîrziu în «Săteanul Român», în 30 Decembrie «Mireasa Vintului», în 4 Martie citeva poezii originale și imitații, în 8 Aprilie «Pepelea din cenușe». În 1883/4 e ales de președinte. În cursul ședințelor continuă cu cetirea poeziilor originale și anume: «Răzbunarea Florilor» (în 9 Decembrie 1883), «Roza haremului» (în 17 Febr. 84), «Tablou de seară» (în 9 Martie, 84). Tot în ședințele acestea a cetit balada «Pe pămîntul Turcului», apărută mai tîrziu în «Tribuna» și în «Bibl. Trib.»

După terminarea liceului a trecut la universitatea din Cluj, unde s'a înscris la facultatea de filosofie, pe care după un an și 1/2 a părăsit-o, avînd multe neplăceri cu colegii Unguri. Invitat din partea redacției, intră la ziarul *Tribuna* din Sibiu, unde stă pînă la 1890. În coloanele acesteia publică legende din popor, basme și anecdote versificate. Tot atunci cola-

¹⁾ Datele de pînă aici a binevoit a ni le comunica aproape verbal fratele poetului, d. Leon Coșbuc. Cele ce urmează sînt adunate din cartea Dlui Emil Szabó, Coșbuc György — teză de doctorat — Blaj, 1904, și din «Enciclopedia Română.»

borează la «Amicul Familiei», «Cărțile săteanului Român» și la alte publicații periodice. La 1890 e chemat în București. Aici colaborează la «Convorbiri L.». În 1893 publică *Balade și Idile*. În 1896 *Fire de tort*, și *Azepa* (după Lord Byron în biblioteca Benvenisti din Craiova) în 1897: *Aeneida* și *Sacotala* (apărută în «Conv. Lit.» la 1891), *Antologia sanscrită* (Bibl. de popularizare — Craiova), *Versuri și proză* (Biblioteca noastră — Caransebeș); în 1892 *Ziarul unui perde-vară* și în 1904 *Cinzece de vilejie*. Dintre lucrările în proză amintim: *Poveștea unei coroane de oțel*, *Războiul nostru pentru neatîrnare*, *Din Țara Basarabilor* (Nr. 1 din Bibl. Societății Steaua) și *Crestomația română*. A colaborat și colaborează mereu la mai multe reviste, mai ales la «Albina».

De interes e și următorul răspuns al poetului, publicat în «Foaia pentru toți» (An. I. Nr. 23):

«Scriu mai cu plăcere la amiază și sara, înainte de masă, și mai ales noaptea dela 10 pînă după miezul nopții, și mă odihnesc de munca scrisului, ori ducîndu-mă la cafenea, să citesc reviste umoristice și variații de prin gazete, ori îmi caut vr'un prieten glumeț și mă duc la vre-o berărie.

Mi-e groază de orî ce regularitate a timpului; nu hotărăsc nici odată nimic înainte și toate le las la bunul plac al momentului. Cîte două săptămîni nu scriu nimic, dar apoi cite două săptămîni fac abuz de muncă. La cele din urmă tref cărți ale Aeneidel am lucrat astă-vară două luni de-a rândul în fiecare zi, fără excepțiune cîte 18 ceasuri. Poeziile mele le compun cîntîndu-le, și am atîtea melodii în cap cîte poezii am scris. Ca să le pot cînta, ori mă închid într-o odaie, ori plec pe cîmp, dar mai cu voie compun cînd călătoresc cu trenul: stau afară pe platforma vagonului și acolo-mi bombănesc versurile în pace, căci zgomotul trenului îmi covîrșește cîntecul.

Cea dintîi poezie am publicat-o la vîrsta de 15 ani, într-o foaie pedagogică din Ardeal. N'o mai am, și nici nu știu ce era. Am publicat apoi fel de fel de încercări prin toate foile ardelenestî.

Întîile încurajeri mi le-au dat profesorii mei de liceu, cari în vederea talentului meu literar mă scuteau de studiile științifice, și mai ales la matematici eram liber să urmez sau nu cursul, fiindcă n'aveam nici o tragere de inimă spre matematici și spre toate studiile din care e izgonită fantazia. — Mai la urmă m'a încurajat dl Slavici, director al «Tribunei», care m'a dus la Tribuna și mi-a dat un fel de «sinecură» la ziar, ca să pot scrie versuri. Dela 1884—1890 am publicat neîntrerupt versuri în «Tribuna». Aceștia au fost anii cei mai roditori ai vieții mele. La 1890 m'a adus dl Titu Maiorescu în România și mi-a dat o slujbă în ministerul cultelor, unde am stat abia 7 luni. De altfel dintru început n'am fost cu pretenții mari că fac literatură bună și vrednică

și n'am nici o ambițiune, iar de poreclita «opinie publică» și criticii nu-mi pasă mult.

Anecdote din viața lor pot spune oamenii trecuți în domeniul istoriei, eu însă sînt prea tînăr și-am trăit prea retras, ca să mă mindresc cu anecdote.

Născut la 8 Septembrie 1863».

Aceste cîteva notițe sînt îndestulatoare pentru a se vedea activitatea celui mai mare poet pe care l-am dat noii literaturii românești. Lui închinăm acest număr din preajma sf. Paști, ca semn de nețărnută iubire și agrațiune.

Oct. C. Tăslăuanu.

FIRE DE TORT.

— Lui G. Coșbuc. —

Tortci fire lungi și aurii
Doinind la focul sfîns,
Și nu ne vezi, și nu ne știi
Că'n jurul tău ne-am strîns.

Să prindem un cuvînt măcar,
Un vers — o sucitură
Din șirul de mîrgăritar
Ce-ți picură din gură.

Coboară seara l'al ei drag,
La soarele ce-apune...
Noi stăm înmărmuriți în prag,
O spune-ne! mal spune... .

De dragostea ce s'a 'nvrăjbit,
De maica ta cum toarce
La firul cel neisprăvit, —
Că George nu se 'ntoarce.

Iar noi să stăm ca 'n liturgii,
Cînd popa scoate darul,
Căci tu, tu ne cunoști, ne știi,
Tu ni-ai sfințit amarul.

Și ca o mam'-al împletit
În negură de sară,
Un vâl, — cu ape chindisit
Dintr'o mătășă rară.

Apoi voios tu l-ai dus dar
La Doină cu un mire...
Să-și plîngă plînsul ei amar,
În vălul tău subțire.

Maria Cunțan.

APARE:	ABONAMENTUL:
La 1 și 15 a fiecărui luni, stil v.	Ediția de lux: 20 cor. Str. 25 cor. pe an.
Prețul acestui număr 50 b.	Ediția simplă:
În România 65 bani	Pe 1 an 12 cor., pe jumătate de an 6 cor.
	Pentru străinătate 1 an 16 cor

Redacția și Administrația:

IV., STR. ZÖLDFĂ, 7.

Tipografia «POPORUL ROMÂN» Budapesta, VII., Amazon-u. 6—8.

APARE SUPT DIRECȚIA D-LOR:

ALEXANDRU CIURA, OCTAVIAN GOGA, OCTAVIAN C. TĂSLĂUANU.

PROPRIETATEA ȘI EDITURA REDACȚIEI.

Red.-resp.: MIHAI STAN.